

مقدمه ناشر

فقه برنامه عملی زندگی فردی و اجتماعی انسان مسلمان می‌باشد. اگر عقاید اسلامی، به شخص مسلمان اندیشه الهی و جهان‌بینی متمایز از ماده‌گرایان می‌دهد؛ فقه به او برنامه عمل و ضابطه رفتار می‌بخشد، تا با میزان قرار دادن آن، سالک طریقی باشد که شارع مقدس برای نیل به حقیقت مشخص کرده است.

پس از تشکیل حکومت نبوی در مدینه‌النبی، فقه اسلام و حلال و حرام الهی مبنای زندگی فردی و جمعی مسلمانان گردید؛ به گونه‌ای که این روال و رویه پس از نبی مکرم اسلام (ص) در دوران حکومت خلفای اولیه - علی‌رغم تفاوت حاکمیت آن‌ها با معیارهای منصوص و مصرح - نیز جریان داشت و همین کلیت و چارچوب در جوامع اسلامی از سوی حاکمان جائز و ستمگر ادعا می‌شد و مبنای زندگی همه اهل قبله در شرق و غرب اسلام بود.

پس از طوفان سهمگین و بنیان‌برانداز «سکولاریزم» که پدیده‌ای غربی - مسیحی و حاصل تجربه دین‌داری و سیاست‌ورزی مغرب زمین و محصول کشاکش و چالش ارباب کلیسا با روشنفکران دیارشان بود؛ و ورود آن با رویکرد استعماری و سلطه‌طلبانه به سرزمین‌های اسلامی پیوند خورد؛ جهان اسلام شاهد باز تولید آن در شکل‌های مختلف شد و به ویژه احکام اجتماعی - سیاسی اسلام به فراموشی سپرده شد و در آن سنت نبوی و رویه مسلمانی منسی گردید.

در جریان نهضت مشروطیت در ایران که رهبران دینی و مراجع مذهبی شیعیان در نجف و تهران و دیگر بلاد ایران، خواهان مهار قدرت مطلق و بی‌حد و حساب شاهان فاسد و نالایق بر مبنای قوانین شرع و نیز نظارت مسلمانان بر رفتار و کردار حاکمان بودند؛ به ویژه با مشاهده جریان روشنفکری وابسته به اردوگاه لیبرالیسم و میدان‌داری‌های سفارت انگلیس و نگاه سکولاریستی آن‌ها به مقوله دین و زندگی؛ آرمان بلکه تکلیف اداره زندگی جمعی بر مبنای قوانین الهی مطمح نظر علما و متدینین قرار گرفت و با فداکاری‌ها و شهادت‌طلبی‌ها مسأله انطباق قوانین مجلس قانون‌گذاری با قواعد و قوانین شرعی و نظارت علمای تراز اول تصویب شد، که قانون مدنی متخذ از فقه جعفری ارمغان آن دوران است.

البته با پیروزی انقلاب اسلامی ایران به رهبری فقیه حکیم حضرت امام خمینی (ره) و تأسیس نظام جمهوری اسلامی، مسأله انطباق قوانین و مقررات با ضوابط و احکام شرعی به تصویب همگان رسید.

امام خمینی (ره) نه فقط رهبری دوراندیش و حکیمی بزرگ، که فقیهی اصولی و مرجعی صاحب مینا و دارای مکتب فقهی بود، که آثار علمی فراوان و ارزشمند، و نیز شاگردان فراوان و اثرگذار او، گواه این مدعایند.

یکی از آثار فقهی امام خمینی (ره) کتاب ارزشمند و ماندگار تحریرالوسیله است که یک دوره فقه فتوایی امامیه را در بردارد و از آنجا که برابر ماده 3 قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب، در امور مدنی، مصوب 1379، «چنانچه قاضی حکم دعوایی را در قوانین مدونه نیابد، با استناد به منابع معتبر اسلامی با فتاوی معتبر حکم قضیه را صادر نماید.» جناب آقای دکتر عبدالله کیائی در تلاشی قابل تقدیر، قانون مدنی را به همراه فتاوی امام خمینی (ره) در دو جلد فراهم آورده است و البته محققان فقه‌پژوه مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) - دفتر قم - در این زمینه با مؤلف محترم همکاری داشته‌اند. امید آن است که با به‌کار بستن احکام حیاتبخش اسلام - چه مدنی و چه غیر آن - شاهد مدینه فاضله اسلامی و انسان‌های فضیلت‌محور باشیم.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)

دفتر قم